

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА ҚОҒАМДЫҚ САНАНЫ ЖАҒЫРТУ ЖАҒДАЙЫНДА МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТШІЛЕРДІҢ
КӘСІБИ ҚҰҚЫҚТЫҚ МӘДЕНИЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖӘНЕ НЫҒАЙТУ»
Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының **БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ КОНСТИТУЦИЯСЫНЫҢ
25 ЖЫЛДЫҒЫНА АРНАЛҒАН
«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА ҚОҒАМДЫҚ САНАНЫ ЖАҒЫРТУ
ЖАҒДАЙЫНДА МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТШІЛЕРДІҢ КӘСІБИ ҚҰҚЫҚТЫҚ
МӘДЕНИЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖӘНЕ НЫҒАЙТУ»**

Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының

БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

Международной научно-практической конференции

**«ФОРМИРОВАНИЕ И УКРЕПЛЕНИЕ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН
ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ ГОСУДАРСТВЕННЫХ
СЛУЖАЩИХ В СВЕТЕ МОДЕРНИЗАЦИИ ОБЩЕСТВЕННОГО СОЗНАНИЯ»,
ПОСВЯЩЕННОЙ 25 -ЛЕТИЮ КОНСТИТУЦИИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

PROCEEDINGS

Of the International Scientific and Practical Conference

**«FORMATION AND STRENGTHENING OF THE PROFESSIONAL LEGAL
CULTURE OF PUBLIC SERVANTS IN THE REPUBLIC KAZAKHSTAN IN
LIGHT OF MODERNIZATION OF PUBLIC CONSCIOUSNESS»
DEDICATED TO THE 25TH ANNIVERSARY OF
THE CONSTITUTION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN**

Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТИ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ. Л.Н. ГУМИЛЕВА
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ КОНСТИТУЦИЯСЫНЫҢ
25 ЖЫЛДЫҒЫНА АРНАЛҒАН
«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА ҚОҒАМДЫҚ САНАНЫ ЖАҢҒЫРТУ
ЖАҒДАЙЫНДА МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТШІЛЕРДІҢ КӘСІБИ ҚҰҚЫҚТЫҚ
МӘДЕНИЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖӘНЕ НЫҒАЙТУ»
Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
Международной научно-практической конференции
«ФОРМИРОВАНИЕ И УКРЕПЛЕНИЕ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН
ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ ГОСУДАРСТВЕННЫХ
СЛУЖАЩИХ В СВЕТЕ МОДЕРНИЗАЦИИ ОБЩЕСТВЕННОГО СОЗНАНИЯ»,
ПОСВЯЩЕННОЙ 25 -ЛЕТИЮ КОНСТИТУЦИИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

**PROCEEDINGS
Of the International Scientific and Practical Conference
«FORMATION AND STRENGTHENING OF THE PROFESSIONAL LEGAL
CULTURE OF PUBLIC SERVANTS IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN IN LIGHT
OF MODERNIZATION OF PUBLIC CONSCIOUSNESS»DEDICATED TO THE 25TH
ANNIVERSARY OF THE CONSTITUTION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN**

1 сентабры 2020, Нур-Султан

УДК 347
ББК 67.404
Қ 18

Редакционная коллегия:

Главный редактор: *Абдрасулов Е.Б.*

Члены редакционной коллегии: *Нурмуханов Б.М., Нургазинов Б.К., Женисов С.К., Жумагулов Д.М.*

Қазақстан Республикасының Конституциясының 25 жылдығына арналған **«Қазақстан Республикасында қоғамдық сананы жаңғырту жағдайында мемлекеттік қызметшілердің кәсіби құқықтық мәдениетін қалыптастыру және нығайту»** халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының баяндамалар жинағы – Нұр-Сұлтан: Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2020. – 373 б.

Сборник материалов международной научно-практической конференции **«Формирование и укрепление в Республике Казахстан профессиональной правовой культуры государственных служащих в свете модернизации общественного сознания»**, посвященной 25 -летию Конституции Республики Казахстан – Нур-Султан: Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, 2020. – 373 с.

Proceedings of the international scientific and practical conference **«Formation and strengthening of the professional legal culture of public servants in the Republic of Kazakhstan in light of modernization of public consciousness»** dedicated to the 25th anniversary of the Constitution of the Republic of Kazakhstan - Nur-Sultan, L.N.Gumilyov Eurasian National University, 2020. – 373 p.

ISBN 978-601-337-398-0

Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының баяндамалар жинағында Қазақстан Республикасындағы қоғамдық сананы жаңғыртудың жалпы тенденциялары мен заңдылықтарын ескере отырып, мемлекеттік қызметшілердің құқықтық мәдениетін көтеру жолдарына қатысты өзекті мәселелер, оның ішінде мемлекеттік қызметшілердің халқына қызмет көрсетудің шетелдік тәжірибесі бойынша өзекті мәселелер қарастырылған.

В сборнике материалов международной научно-практической конференции рассмотрены актуальные вопросы, касающиеся путей совершенствования правовой культуры государственных служащих с учетом общих тенденций и закономерностей модернизации общественного сознания в Республике Казахстан, включая зарубежный опыт служения народу государственного аппарата.

Proceedings of the international scientific and practical conference discusses topical issues related to ways to improve the legal culture of civil servants, taking into account General trends and patterns of modernization of public consciousness in the Republic of Kazakhstan, including foreign experience in serving the people of civil servants.

УДК 347
ББК 67.404

ISBN 978-601-337-398-0

© Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2020
© Евразийский Национальный университет им. Л.Н. Гумилева, 2020
© L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2020

СОДЕРЖАНИЕ

Абдрасулов Е.Б.		Предисловие к материалам научно-практической конференции	9
		ПЛЕНАРНОЕ ЗАСЕДАНИЕ	
1	Сыдыков Е.Б.	ОТКРЫТИЕ КОНФЕРЕНЦИИ	11
2	Мами К.А.	ПРИВЕТСТВЕННОЕ СЛОВО УЧАСТНИКАМ КОНФЕРЕНЦИИ	13
3	Рогов И.И.	ПРИВЕТСТВЕННОЕ СЛОВО УЧАСТНИКАМ КОНФЕРЕНЦИИ	15
4	Сарпеков Р.К.	ПРИВЕТСТВЕННОЕ СЛОВО УЧАСТНИКАМ КОНФЕРЕНЦИИ	17
5	Сабикенов С.Н.	КОНСТИТУЦИЯ РК КАК ПОЛИТИКО-ПРАВОВАЯ ОСНОВА ФОРМИРОВАНИЯ И УКРЕПЛЕНИЯ ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СЛУЖАЩИХ	19
6	Шапак У.	КОНСТИТУЦИЯ ЖӘНЕ ҚҰҚЫҚ ҮСТЕМДІГІ	20
7	Рысбекова Ж.К., Таскужин Т.Ж.	НАУЧНАЯ АНТИКОРРУПЦИОННАЯ ЭКСПЕРТИЗА ПРОЕКТОВ НОРМАТИВНЫХ ПРАВОВЫХ АКТОВ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ	25
8	Fryderyk Zoll	THE ROLE OF THE GERMAN LAW STATE CLERKS LAW IN THE FUNCTIONING OF THE MODERN STATE – A MODEL FOR THE REFORMING STATES?	29
9	Кунтуов Н.Ж.	РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ БАҒДАРЛАМАСЫН ІСКЕ АСЫРУ ШЕҢБЕРІНДЕ, ОНЫҢ ІШІНДЕ ЖАҢА ЖАҢАНДЫҚ СЫН-ҚАТЕРЛЕР ЖАҒДАЙЫНДА АТҚАРЫЛҒАН ЖҰМЫСТАР	34
10	Глушаченко С.Б., Агеева Е.А.	НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ПРАВОВОГО СОЗНАНИЯ В СОВРЕМЕННОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	37
11	Нургазинов Б.К.	КОНСТИТУЦИОННО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЫ В РК	44
12	Ranych Nazar	„СЛУЖИТЬ ВСЕМУ НАРОДУ...“- ЧИНОВНИЦЫ, ЧИНОВНИКИ И СИСТЕМА ЮСТИЦИИ В НЕМЕЦКОМ ПРАВЕ	50
13	Nicolas Hayoz	CORE ASPECTS OF THE SWISS PUBLIC ADMINISTRATION: RULE OF LAW, EFFICIENCY, TRUST	60
14	Рябцева Е.В.	ФОРМИРОВАНИЕ АНТИКОРРУПЦИОННОГО ПРАВОСОЗНАНИЯ СУДЕЙ И РАБОТНИКОВ АППАРАТА СУДА: ОПЫТ РФ.	67

СЕКЦИОННЫЕ ДОКЛАДЫ

СЕКЦИЯ 1

КОНСТИТУЦИОННО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ УКРЕПЛЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ В СВЕТЕ МОДЕРНИЗАЦИИ ОБЩЕСТВЕННОГО СОЗНАНИЯ

15	Абдрасулов Е.Б.	ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ПРАВОВАЯ КУЛЬТУРА В СИСТЕМЕ ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ ОБЩЕСТВА	71
16	Абдрасулова А.Е.	ПРАВОПРИМЕНИТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС В СИСТЕМЕ ЮРИДИЧЕСКОГО ПРОЦЕССА И МЕХАНИЗМЕ ПРАВОРЕАЛИЗАЦИИ	75
17	Абдрасулова Г.Э., Онланбекова Г.М.	ПРАВОВАЯ КУЛЬТУРА В СИСТЕМЕ ОБЩЕЙ КУЛЬТУРЫ И ЦИВИЛИЗАЦИИ	78
18	Агеева Е. А., Максина С.В.	ПРАВОСОЗНАНИЕ И ВОПРОСЫ ПОВЫШЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	82
19	Адилмуратова Р.А.	ФОРМИРОВАНИЕ ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ ПЕРЕВОДЧИКА КАК УЧАСТНИКА СУДЕБНОГО ПРОЦЕССА	86
20	Аханова С.М.	ҚАЗАҚСТАН КОНСТИТУЦИЯСЫНДАҒЫ ТҮЛҒА МӘРТЕБЕСІ	91
21	Ахметов Е.Б.	ВОПРОСЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ И ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЫ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН	95
22	Ашигалиев Р.П.	"ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ НАУЧНОГО ИССЛЕДОВАНИЯ: СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННО-АДМИНИСТРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН"	99
23	Бажай Хуандаг	ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА АДАМ ҚҰҚЫҚТАРЫ ЖӨНІНДЕГІ КОНСТИТУЦИЯЛЫҚ ПРИНЦИПТЕРДІХАЛЫҚАРАЛЫҚ СТАНДАРТТАРҒА СӘЙКЕСТІРҮ ЖӘНЕ ӘЛЕМДІК ТӘЖІРІБЕ	106
24	Губайдуллин М.Г.	ЖЕТІ ЖАРҒЫ» ҚАЗАҚ ХАНДЫҒЫНЫҢ СОТ ӘДІЛЕТТІЛІГІНІҢ ТАРИХИ-ҚҰҚЫҚТЫҚ ЕСКЕРТКІШІ	112
25	Губайдуллин М.Г.	ДӘСТҮРЛІ ҚАЗАҚ ҚОҒАМЫНДАҒЫ ҚОҒАМДЫҚ САНА ЖӘНЕ ОНЫҢ ҰЖЫМДЫҚ, ЖЕКЕ ҚҰҚЫҚТЫҚ САНАЛАРҒА ӘСЕРІ	116
26	Жармаханбетова Б.А.	АЗАМАТТАРДЫҢ КОНСТИТУЦИЯЛЫҚ МІНДЕТТЕРІНІҢ ТҮРЛЕРІ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ НОРМАТИВТІК МАЗМҰНЫ	120
27	Жадауова Ж.А.	О НЕКОТОРЫХ АСПЕКТАХ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СЛУЖАЩИХ В УСЛОВИЯХ ПАНДЕМИИ	127
28	Женисов С.К.	СУДЬЯЛАРДЫҢ КӘСІБИ ҚҰҚЫҚТЫҚ МӘДЕНИЕТІ СОТ ТӨРЕЛІГІ САПАСЫНЫҢ КӨРСЕТКІШІ РЕТІНДЕ	131
29	Жумагулов Д.М.	СУЩНОСТЬ, ФУНКЦИИ И НОРМАТИВНО-ПРАВОВЫЕ РЕГУЛЯТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ	

		ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СЛУЖАЩИХ	135
30	Жумагулов М. И.	ПОВЫШЕНИЕ ПРАВОВОГО СОЗНАНИЯ НАСЕЛЕНИЯ И ГОСУДАРСТВЕННЫХ СЛУЖАЩИХ В УСЛОВИЯХ ВВЕДЕНИЯ ЧРЕЗВЫЧАЙНОГО ПОЛОЖЕНИЯ	142
31	Ибрагимов Ж.И.	КОНСТИТУЦИЯ ҚҰҚЫҚТЫҚ МӘДЕНИЕТТІ ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ НЕГІЗІ	146
32	Кайжакпарова А.Б.	К ВОПРОСУ О ФОРМИРОВАНИИ, РАЗВИТИИ И СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ИНСТИТУТА МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН	150
33	Кусаинов А.А.	НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ МИГРАЦИИ МОЛОДЕЖИ	157
34	Кысыкова Г.Б.	К ВОПРОСУ О ПРАВОВЫХ ПРОБЕЛАХ РЕГЛАМЕНТИРОВАНИЯ ОБЩЕСТВЕННОГО КОНТРОЛЯ СФЕРЫ ГОСУДАРСТВЕННЫХ УСЛУГ	159
35	Қамал А.Қ., Сактаганова И.С.	ГОСУДАРСТВЕННО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ПЕНСИОННОЙ СИСТЕМЫ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ	164
36	Мырзатаев Н.Д.	БІЛІМ САЛАСЫН РЕТТЕУДЕГІ МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТШІЛЕРДІҢ КОНСТИТУЦИЯЛЫҚ ҚҰҚЫҚТЫҚ МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН ДАМУ ЖОЛДАРЫ	168
37	Нурмагамбетова С.Б.	ПРОБЛЕМЫ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЫ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН	172
38	Сактаганова И.С.	ВЛИЯНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПРОГРАММЫ «ЦИФРОВОГО КАЗАХСТАНА» ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ АКИМОВ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ	175
39	Темиржанова Л.А.	АКТ АМНИСТИИ: ЗАДАЧИ И ПЕРСПЕКТИВЫ	181
40	Толуханова Г.А.	ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ПРАВОВАЯ КУЛЬТУРА В СИСТЕМЕ ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ ОБЩЕСТВА	184
41	Төлеубеков А. Т., Шаукентаев Ж.К.	СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ РАЗВИТИЯ УПРАВЛЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫМ РАЗВИТИЕМ ГОСУДАРСТВЕННОГО СЛУЖАЩЕГО	189

СЕКЦИЯ 2

ЧАСТНОПРАВОВЫЕ НАЧАЛА КОНСТИТУЦИИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

42	Т.М.Abaydeldinov, А.В. Zhumabayeva	QUESTIONS OF AN EMPLOYMENT CONTRACT IN KAZAKHSTAN AND THE EEU'S STATES.	194
43	Ахметжан Л.З.	КОНСТИТУЦИОННЫЕ ОСНОВЫ ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ ДЕМОКРАТИИ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН	200
44	Бердиярова Ж.С.	ҚҰҚЫҚТЫҚ МЕМЛЕКЕТТЕ КОНСТИТУЦИЯНЫҢ МӘНІ МЕН МАҢЫЗЫ	205
45	Галиакбарова Г.Г.	ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУДЫ ЦИФРЛАНДЫРУДЫҢ КЕЙБІР ҚҰҚЫҚТЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ	209
46	Джунисбекова Л.М.	ГАРМОНИЗАЦИЯ И УНИФИКАЦИЯ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА В ЕВРАЗИЙСКОМ ЭКОНОМИЧЕСКОМ СОЮЗЕ – ВЕЛЕНИЕ ВРЕМЕНИ	211
47	Жаркенова С.Б.	КОНСТИТУЦИОННЫЕ ГАРАНТИИ ТРУДОВЫХ ПРАВ ГРАЖДАН	216
48	Жумагулов Д.М.	ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ОГРАНИЧЕННЫХ ВЕЩНЫХ ПРАВ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН: СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ	221
49	Ихсанов Е.У.	КОНСТИТУЦИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН – ОСНОВА ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ОТНОШЕНИЙ СОБСТВЕННОСТИ	226
50	Крецу В.А.	КОНСТИТУЦИОННЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ ЗАКОННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ ГРАЖДАНСКОГО СУДОПРОИЗВОДСТВА В РЕСПУБЛИКЕ МОЛДОВА	229
51	Курбанова Д.К.	НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ СДЕЛОК С НЕДВИЖИМОСТЬЮ	234
52	Молдабеков Е.Б.	ВОПРОСЫ ЗАКОНОДАТЕЛЬНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СЛУЖАЩИХ	239
53	Мукашева А.А.	ПРОБЛЕМЫ ВЕЩНЫХ ПРАВ НА ЗЕМЛЮ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ КРИЗИСА ЗЕМЕЛЬНОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН	243
54	Нургалиева Е.Н.	КОНСТИТУЦИОННОЕ ПРАВО РАБОТНИКОВ НА ЗАКОННУЮ ЗАБАСТОВКУ	248
55	Оспанова Б.А.	ЗАЩИТА ИНДИВИДУАЛЬНЫХ ТРУДОВЫХ ПРАВ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ.	253

СЕКЦИЯ 3

КОНСТИТУЦИЯ РК И АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ ОБЩЕУГОЛОВНОЙ ПРЕСТУПНОСТИ

56	Адилова Д.	ВИКТИМОЛОГИЧЕСКАЯ ПРОФИЛАКТИКА ПРАВОНАРУШЕНИЙ НАСИЛЬСТВЕННОГО ХАРАКТЕРА	257
----	------------	---	-----

57	Баймолдина С.М.	УГОЛОВНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ МЕДИЦИНСКИХ РАБОТНИКОВ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН	261
58	Балмагамбетов А.С.	ОБЕСПЕЧЕНИЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН- ОСНОВА НЕЗЫБЛЕМОСТИ КОНСТИТУЦИОННОГО СТРОЯ	266
59	Жакупов Б.А., Майлыбаева Н.Б., Исетова Ж.М., Сагандыкова А.А.	СУДЕБНОЕ ПРОИЗВОДСТВО И ДОСУДЕБНОЕ РАССЛЕДОВАНИЕ: НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ СООТНОШЕНИЯ ВИДОВ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	269
60	Исмагулова Д.М.	МОЛЕКУЛЯРНО-ГЕНЕТИЧЕСКАЯ ЭКСПЕРТИЗА ПРИ РАССЛЕДОВАНИИ ИЗНАСИЛОВАНИЙ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ	273
61	Капалбекова А.Е.	ПСИХОЛОГИЯ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ В МЕХАНИЗМЕ ПРЕСТУПНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	278
62	Каржаубаев С.С.	КОНСТИТУЦИОННЫЕ ПРИНЦИПЫ УГОЛОВНО- ПРАВОВОЙ ЗАЩИТЫ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ ОТ НАСИЛИЯ В СЕМЕЙНО-БЫТОВОЙ СФЕРЕ	283
63	Ким К.В.	КОНСТИТУЦИОННОЕ ПРАВО НА ПОЛУЧЕНИЕ КВАЛИФИЦИРОВАННОЙ ЮРИДИЧЕСКОЙ ПОМОЩИ	287
64	Мергембаева Н.Б.	УГОЛОВНО ПРОЦЕССУАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА В СИСТЕМЕ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ ТЕРРОРИЗМУ И РЕЛИГИОЗНОМУ ЭКСТРЕМИЗМУ	291
65	Муратханова М.Б.	МЕМЛЕКЕТТІҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ, ӘЛЕУМЕТТІК ЖӘНЕ САЯСИ САЛАЛАРЫНДАҒЫ СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚ ҚЫЛМЫСТАРЫНЫҢ ДЕТЕРМИНАНТТАРЫ	296
66	Рақымбаева М.Қ., Муратханова М.Б.	АДАМДЫ ӨЗІН-ӨЗІ ӨЛТІРУГЕ ДЕЙІН ЖЕТКІЗУДІҢ АДАМ ӨЛТІРУДЕН АЙЫРМАШЫЛЫҒЫ	300
67	Рахметов С.М.	О НЕКОТОРЫХ ВОПРОСАХ УГОЛОВНОГО ПРАВА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН, РЕГУЛИРУЕМЫХ НОРМАМИ КОНСТИТУЦИИ	302
68	Сартаева Н.А. Нурлумбаева Л.Е.	ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО О ПРОФИЛАКТИКЕ ПРАВОНАРУШЕНИЙ В СЕМЕЙНО-БЫТОВОЙ СФЕРЕ: ОПЫТ СТРАН СОДРУЖЕСТВА НЕЗАВИСИМЫХ ГОСУДАРСТВ	306
69	Скаков А.Б.	О ТЕНДЕНЦИЯХ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ ИСПОЛНЕНИЯ НАКАЗАНИЙ ПО ПРОГРЕССИВНОЙ СИСТЕМЕ	314
70	Сматлаев Б.М.	РОЛЬ ОРГАНОВ ПРОКУРАТУРЫ В СТАНОВЛЕНИИ И УКРЕПЛЕНИИ КОНСТИТУЦИОННОГО СТРОЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН	322
71	Тұрсынбек А.А.	ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ КАК ОДИН ИЗ ОСНОВОПОЛАГАЮЩИХ ПРИНЦИПОВ КОНСТИТУЦИИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН В ЭПОХУ РАЗВИТИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ	325

СЕКЦИЯ 4
КОНСТИТУЦИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН И МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО

72	Абаева Х.А.	ПРОБЛЕМЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КОСМИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ	329
73	Маммадов Р.Э.	КОНСТИТУЦИОННЫЕ ГАРАНТИИ ПРАВ МИГРАНТОВ КАЗАХСТАНА В КОНТЕКСТЕ МЕЖДУНАРОДНОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА	333
74	Ойнарова А.А.	ФОРМИРОВАНИЕ ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СЛУЖАЩИХ В СТРАНАХ ЕВРАЗИЙСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОЮЗА	341
75	Панов С.К.	МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ ЗАЩИТЫ КОНСТИТУЦИОННЫХ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА НА ПРИМЕРЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН И СПЕЦИАЛЬНЫХ ПРОЦЕДУР ООН	344
76	Сарсембаев М.А.	25-ЛЕТИЕ КАЗАХСТАНСКОЙ КОНСТИТУЦИИ 1995 ГОДА, ПРАВОВАЯ КУЛЬТУРА И МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО	348
77	Сарсенова С.Н.	ЖАПОНИА МЫСАЛЫНДА МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТШІЛЕРДІ ДАЯРЛАУ ЖӘНЕ ЫНТАЛАНДЫРУ	356
78	Тлепина Ш.В.	ТЕНДЕНЦИИ И ЧЕРТЫ РАЗВИТИЯ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА В XX ВЕКЕ	359
79	Тлепина Ш.В.	ИСТОРИКО-ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ УТВЕРЖДЕНИЯ КОНСТИТУЦИОННОГО КОНТРОЛЯ В КАЗАХСТАНЕ	363
		РЕКОМЕНДАЦИИ УЧАСТНИКОВ МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО- ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ	371

Обозначенные нами пути решения проблем, имеющих в уголовно-процессуальном законодательстве, носят неисчерпывающий характер и требуют периодического совершенствования, исходя из криминогенной ситуации, связанной с проявлениями терроризма и религиозного экстремизма.

Подводя итог, хочется отметить, что уголовно-процессуальная политика в системе противодействия терроризму и религиозному экстремизму требует переосмысления, так как правонарушения рассматриваемой категории имеют все более и более гибкий и непредсказуемый характер.

Список литературы:

1. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Казахстан от 4 июля 2014 года № 231-V (с изменениями и дополнениями по состоянию на 07.07.2020г.).
2. Алпеева М.А., Современные тенденции уголовно-процессуального обеспечения мер противодействия экстремизму и терроризму, Мониторинг правоприменения, №4 (21) – 2016.
3. <https://qamqor.gov.kz/portal/page/portal/POPageGroup/Services/Pravstat>
4. Ахпанов А.Н., Хан А.Л., Об усилении уголовно-процессуальных средств противодействия экстремизму и терроризму, Вестник Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан, № 1 (55) – 2019, с.75

МЕМЛЕКЕТТІҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ, ӘЛЕУМЕТТІК ЖӘНЕ САЯСИ САЛАЛАРЫНДАҒЫ СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚ ҚЫЛМЫСТАРЫНЫҢ ДЕТЕРМИНАНТТАРЫ

Муратханова Меруерт Бейсеновна

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің заң факультеті қылмыстық-құқықтық пәндер кафедрасының доценті, з.ғ.к.

m.muratkhanova@yandex.ru

Нұр-сұлтан қ., Қазақстан

Аннотация. Мақалада Қазақстан Республикасы мен оның субъектілерінің алдында тұрған өткір мәселелердің бірі сыбайлас жемқорлық қылмыстарының әр түрлі салалардағы салдары, оның Қазақстан Республикасының, қоғамның, сондай-ақ жеке тұлғаның дамуына теріс әсері жан-жақты зерттелген.

Сыбайлас жемқорлықтың Қазақстан Республикасындағы азаматтық қоғамның қалыптасуына теріс әсері барынша елеулі болып келетіндігі және бүгінгі күні елдің ұлттық қауіпсіздігіне нақты қауіп төндіретіні қарастырылған.

Мақалада сонымен қатар, сыбайлас жемқорлық қылмыстарының болуы мен дамуының себептері мен шарттарын, экономикалық, саяси, әлеуметтік және адамгершілік салалардағы сыбайлас жемқорлық қылмыстарының детерминанттарын ашу мәселелері мүмкіндігінше зерттелген.

Кілтті сөздер: сыбайлас жемқорлық, детерминант, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-шаралар, саяси және әлеуметтік-экономикалық дағдарыс.

Әлеуметтік құбылыс ретінде көрініс тапқан сыбайлас жемқорлық әлемнің барлық елдерінде бар. Алайда, Қазақстан секілді өтпелі әлеуметтік-экономикалық жүйесі бар елдер үшін ол нағыз апат болып табылады. Біздің елімізде шенеуніктердің кәсіпқойлығымен ұштасқан сыбайлас жемқорлық саяси және әлеуметтік-экономикалық дағдарыстардың себептерінің бірі болып табылады. Қоғам мәдениетіне еніп, дәстүр болып қалыптасып,, сыбайлас жемқорлық мемлекеттік басқарудың жалпы тиімділігін төмендетеді және әлеуметтік проблемаға айналады.

Сыбайлас жемқорлық мәселесі жаппай сипатқа ие, сол секілді, ол адам өмірінің барлық салаларына қатысты жүйелі проблемаға айналды. Сыбайлас жемқорлық жаһандану процесінің карама-қайшылығы, әлемдік дамудағы сын-қатерлердің бірі болып табылады.

Өкінішке орай, жемқорлық, қазіргі таңда, әлеуметтік шындық фактісі болып табылады. Оның өсуіне қоғамдағы объективті және субъективті сипаттағы түрлі факторлар ықпал етеді. В.С. Лысенко «сыбайлас жемқорлықтың болуы әрбір нақты елдегі саяси режимге де,

экономикалық жүйеге де байланысты емес» деп есептейді. Алайда, мұндай пікірмен келісу қиын. Белгілі бір елдегі сыбайлас жемқорлық белгілі бір жағдайларды туындатады деген пікір дұрысырақ көрінеді [1,12].

Қазіргі уақытта сыбайлас жемқорлық қылмыстардың пайда болу себептері мен жасалу жағдайлары туралы көптеген түрлі гипотезалар ұсынылған, бұл осы мәселеге жұртшылықтың жоғары ықыласымен және тиісінше қоғамдағы сыбайлас жемқорлық деңгейінің жоғары деңгейімен байланысты.

Мысалы, криминолог, заң ғылымдарының докторы, профессор, А.И. Долгова сыбайлас жемқорлық өз алдына қылмыстылықтың детерминациясы мен себептерінің жалпы және арнайы процестерінің салдары болып табылатынын атап өтті. Соңғылары көбінесе мемлекеттік немесе өзге қызметпен, сондай-ақ ұйымдасқан экономикалық қылмыстың дамуымен, тиісті қылмыскерлердің экономикалық мүддесінің саяси және сатып алуға криминалдық кірістерді пайдалану жолындағы пәрменді кедергілердің болмауымен байланысты [2, 22].

Сонымен қатар, ұйымдастырушылық – басқарушылық себептері де орын алады. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы тиімді мемлекеттік іс-қимылды құқықтық құралдармен жүзеге асыруға арналған мемлекеттік және құқық қорғау бақылаушы органдар көбінесе одан бос емес. Бұл ретте, мемлекеттік билік органдарындағы сыбайлас жемқорлық қызметшілердің материалдық ресурстарға қол жеткізуіне және олардың билік өкілеттіктеріне, мұндай ресурстарға өзі үшін тиімді шешімдер қабылдау жолымен билік ету мүмкіндігіне тікелей байланысты. Жеке пайданың ақшалай-қаржылық сипаты міндетті емес. Ол сыбайлас жемқорлықтың өзін, оның қолдау тобының мүшелерін қызмет бабында жылжытумен немесе оның отбасы мүшелері мен жақындары үшін өзге де артықшылықтармен байланысты болуы мүмкін. Жинақтап айтқанда, бұл үстем топтар мүдделерін заңды түрде белгіленген ережелер мен рәсімдерді айналып өту үрдісі туралы куәландырады.

Географиялық (аумақтық) факторлардың рөлін билікті орталықтандырумен ұштастыра отырып, жоққа шығаруға болмайды, бұл кезде елдің орасан зор кеңдігі оны басқаруда және тиісінше жергілікті жерлердегі шенеуніктердің қызметін бақылауда қиындықтарға әкеп соқтырады. Тағы да орыс публицисі, жазушы, философ А. Герцен бұған назар аударды: орталықтан алыс болған сайын-озбырлық та тиісінше ұлғая түседі, басқарушылар алдында жауапкершілік өте аз, тіпті аздық дәрежесі оның толық болмауына дейін созылады [3, 56].

Елдегі әлеуметтік-психологиялық жағдай да маңызды аспект болып табылады. Айта кететін жайт, мемлекеттік қызметкерлердің қылмыс жасауы, оның ішінде сыбайлас жемқорлық, көп жағдайда оның құндылықтарының, көріністері мен қалыптасқан өзіндік санасының ішкі сатысына тікелей байланысты.

Бұл жағдайда жеке тұлғаның әлеуметтік ортасы ерекше маңызға ие.:

1) онда сыбайлас жемқорлық немесе басқа да криминалдық қызметті жүзеге асыру жолымен осы жағдайға қол жеткізген адамдардың материалдық әл-ауқатының белгілі бір деңгейіне ие болуы;

2) жеке тұлғаның даму процесінде пайда болған және оның ішінде төмендеген, яғни отбасын құратын адам өзінің әл-ауқатының деңгейін көтергісі келеді, бұл туындаған проблеманы қылмыстық жолмен шешуге себеп болуы мүмкін;

3) қылмыстылықты жүзеге асыруға жайлы әрі қолайлы орта жағдайлары, атап айтқанда, қызметкер өмірдің жоғары стандарттарына бағдарланса, жалақысы төмен болса, нәтижесінде адам мүдделерінің қақтығысы орын алады.

Әрине, сыбайлас жемқорлықты және сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресті реттейтін нормативтік –құқықтық базаның дамымағандығын / тиімсіздігін қылмыстылықтың негізге факторларының бірі ретінде қарастрмай кетуге болмайды, ол мемлекеттік билік органдары лауазымды адамдарының қызметтік өкілеттіктерін тиісінше құқықтық регламенттеуден, заңнаманың қарама-қайшылықтары, олардың толықтырылмағандығы, тиісті деңгейде аяталмағандығы, сондай-ақ көптеген сілтемелі не екі мағыналы нормалардың болуы жағдайды күрделендіре түседі. Сонымен қатар, іс жүзінде елдегі қолданыстағы сыбайлас жемқорлыққа

қарсы заңнама сыбайлас жемқорлыққа қажетті деңгейде тосқауыл болы, кедергі келтірмейді, сондықтан уақыт рухына сәйкес келмейді, демек, онымен, яғни аталған қылмыстылықпен алдын алу сатысында да, жауапкершілікті белгілеу сатысында да күресуге болады деген көзқарас бар [4, 19].

Сыбайлас жемқорлық қылмысының себептері күрделі әлеуметтік-құқықтық сипатқа ие. Оларды шартты түрде мынадай топтарға бөлуге болады: экономикалық, саяси-ұйымдастырушылық, психологиялық, қоғамдық, әкімшілік.

Сыбайлас жемқорлықтың экономикалық себептері саясат пен саясатқа әсер ету іштен әсер ету жағдайларына байланысты экономикадағы тұрақсыздық сияқты жағымсыз факторларды қамтиды. Ықпал етудің болмауы; инфляция; ұйымдасқан қылмыстың заңды салаға енуі; тиімді нарықтық бәсекелестіктің болмауы секілді жағдайлар қылмыстылықтың экономикалық детерминантының негізгі себептерін ашады.

Сондай-ақ, келесі себептерді атап өтуге болады:

- салық жүйесіндегі кемшіліктер;
- мемлекеттік бюджет қаражатының ірі көлемде ұрлануы (өкінішке орай, көлеңкелі экономика арқылы мемлекеттің бағдарламалары мен жобаларын, сондай-ақ мемлекеттік кәсіпорындардың пайдасын іске асыруға бөлінетін барлық қаржы ресурстарының 10-нан 20% - ға дейін жылыстауы орын алады).

Сыбайлас жемқорлық қылмысының саяси-ұйымдастырушылық себептеріне мынадай белгілер тән: билік іс-қимылының жеткіліксіз ашықтығы; жоғары еңбекақы төлеудің мүмкін еместігіне әкеп соғатын шенеуніктердің негізсіз жоғары саны; мемлекеттік немесе муниципалдық қызметте қызмет атқаруға тыйым салынған адамдардың бірыңғай есебінің болмауы.

Сыбайлас жемқорлық қылмысының психологиялық себептері мынадай факторлардан көрінеді: жеке адамды мемлекеттік биліктен алыстату, нәтижесінде адамдар жемқорлықсыз ештеңе жасауға болмайды деп ойлауға үйреніп қалады, ал билікті бақылау тиісінше мүмкін емес. Ұзақ әрі тұрақты бір лауазымды иеленетін тұлғалар сыбайлас жемқорлыққа әлдеқайда бейім келеді.

Коммерциялық құрылымдардағы сыбайлас жемқорлықтың себептері туралы айта келе, бұл саладағы қылмыстық фактілер өте сирек анықталатынын атап өту керек, бұл осы әрекеттердің латенттілігін көрсетеді. Аталған құрылымдардағы сыбайлас жемқорлық фирмалар қызметкерлерінің ашкөздігіне әкеліп соғады және олардың мүдделерін сатумен жиі байланысты: коммерциялық құпия, өндіріс құпияларын сату-алдын ала келісілген материалдық сыйақы үшін ақпаратты ағызу не жою деп аталады.

Коммерциялық құрылымдардың сыбайлас жемқорлыққа баратын қызметкерлері, әдетте, заңды жолмен жеткілікті түрде пайда тапса да, психологиялық тұрғыдан оларға мкіндай ақша әрдайым аз болып көрінеді. Бұл жағдай заңды негізде алынатын жоғары табыс паракорлықтың болмауына кепілдік бере алмайтынын көрсетеді. Бұл мәлімдеме мемлекеттік шенеуніктерге де тең дәрежеде қатысты [5, 72].

Біз В.М. Полтеровичтің пікіріне қосыламыз, ол детерминанттардың қатарында мыналарды жатқызады: «заңнаманың дұрыс құралмағандығы не тұрақсыздығы, мемлекеттік саясаттың ұтымсыздығы және табыстың жоғары саралануы сыбайлас жемқорлыққа ықпал ететін іргелі факторлар болып табылады... Бұл факторлар моральдық нормалардың шайқалуымен, мемлекеттік және қоғамдық бақылау тетіктерінің әлсіздігімен жалғасын табады» [6, 45].

Сыбайлас жемқорлық неғұрлым көп адаммен жасалса, соғұрлым пара алушыны анықтау қиындай түседі. Бұл экстремалды тәуелділік сыбайлас жемқорлық жүйесіне тұрақтылық беретін үйлестіру әсерінің негізінде жатыр».

Сыбайлас жемқорлыққа ықпал ететін өзге де факторларға біз атқарушы билік органдары жүйесінің, мемлекеттік қызметті ұйымдастырудың жетілмегендігін және оған жүктелген лауазымдық өкілеттіктерге және осыдан туындайтын беделді мүмкіндіктерге байланысты жеке табыс табуға байланысты оның персоналының пайдакүнемдік

психологиясын жатқыздық. Белгілі бір мінез-құлықты сатып алу мүмкіндігі өз мүддесінде қандай да бір мәселелерді шешетін кейбір әлеуметтік топтардың мінез-құлық стратегиясына айналады.

Сыбайлас жемқорлық қылмысының ауқымды түрде дамуына әсер ететін факторлардың бірі – қоғамдағы менталитет. Себебі аталған фактор қоғамдық сананың қалыптасуының тарихи себептерімен тығыз байланыста болады.

Аталған әлеуметтік, экономикалық және құқықтық құбылыстың даму себебі қоғамдық қарым-қатынаста, адамдардың моралы мен психологиясында жасырылған. Сондай-ақ сыбайлас жемқорлық заңды саналып, қоғамның белгілі бір бөлігінің санасында қарапайым іске, процесске айналды деп айтуға болады.

Құқықтық факторлар:

- қазіргі заманғы заңнамада заңсыз қызметке ықпал ететін қайшылықтар мен олқылықтардың құқықтық реттелуіне қарағанда, ашық экономикада реттеу басым болуы, яғни заңнамалық реттеудің жеткіліксіздігі;

- әзірленген нормативтік-құқықтық актілердің криминалистикалық, сыбайлас жемқорлыққа қарсы сараптамасының дамымауы;

- сот және құқық қорғау органдарының нашар дамығандығы және сыбайлас жемқорлыққа қарсы бағытталған жүйесінің болмауы (кәсіби қылмысқа қарсы күрестің болмауы);

- ұйымдасқан қылмысқа, оның ішінде экономика саласында қатаң жүйелі күреске бағытталған мемлекеттік бағдарламаның болмауы.

Әкімшілік факторлар:

- экономиканың барлық саласына тарайтын және мемлекет экономикасына тікелей араласуға емес, бизнесті тиімді дамытуға бағытталған оңтайлы ұйымдастырылған мемлекеттік ұйымдастырушылық вертикалінің болмауы;

- әкімшілік тыйым салу - заңды бизнестің дамуына кедергі келтіретін әкімшілік кедергілердің көптігі

- шенеуніктердің өз лауазымдық қызметтерін асыра пайдалануы.

Қазақстан мен әлемде өзіндік міндетті орны бар жемқорлық мемлекеттіліктің, сананың және мәдениеттің жүйелі құбылысына айналды. Сыбайлас жемқорлықсыз қоғамдық өмірдің барлық салаларында көптеген мәселелер шешілмейді. Ол заңсыз байытудың көзі емес, құқықтық санадан мемлекетке дейінгі бұзылу көзі болды. Сондықтан сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес тек мемлекеттің ғана емес, сонымен қатар бүкіл қоғамның, әрбір мемлекеттік қызметші мен азаматтың басты ісі болып табылады; ол ашықтықты, нақты құқықтық шеңберді, сондай-ақ қудалаудың нақты қаупінінің болуын талап етеді.

Осылайша, келесідей қорытынды жасауға болады: сыбайлас жемқорлық қылмысының себептері күрделі әлеуметтік-құқықтық сипатқа ие.

Сыбайлас жемқорлық әртүрлі құбылыстармен байланысты болғандықтан, оның детерминанттары әртүрлі және көп. Сыбайлас жемқорлықтың ауқымы, ерекшелігі мен динамикасы – елдің жалпы проблемаларының салдары.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1 Лысенко, В.С., Романенко М.А. Международное сотрудничество как один из способов борьбы с коррупцией / В.С. Лысенко // Российское государство и право: история и современность: Сборник статей преподавателей и студентов специальности "Юриспрудения" ЮРГТУ (НПИ). – Новочеркасск: ЮРГТУ (НПИ), 2011. – С. 10–17;

2 Криминология: Учебник для вузов / под общ. ред. А.И. Долговой. 3 – е изд., перераб. и доп. – М.: Норма, 2010. – 384 с.;

3 Наумов, С.Ю. Теория государственного и муниципального управления / С.Ю. Наумов, С.В. Сергушко, А.А. Подсумкова. – М.:Норма, 2011. – 211 с.;

4 Онуфриенко, А.В. Понятие коррупции в международном праве/ 2014. – № 5 (43). – С. 109–114.;

5 Турчинова, А.И. Кадровая политика: монография / А.И. Турчинова. – М.: Изд-во РАГС, 2009. – 211 с.

АДАМДЫ ӨЗІН-ӨЗІ ӨЛТІРУГЕ ДЕЙІН ЖЕТКІЗУДІҢ АДАМ ӨЛТІРУДЕН АЙЫРМАШЫЛЫҒЫ

Рақымбаева Меруерт Қайратқызы

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің заң факультеті қылмыстық-
құқықтық пәндер кафедрасының докторанты
mrakimbaeva@mail.ru

Муратханова Меруерт Бейсеновна

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің заң факультеті қылмыстық-
құқықтық пәндер кафедрасының доценті, з.ғ.к.
m.muratkhanova@yandex.ru
Нұр-сұлтан қ., Қазақстан

Аннотация. Мақалада автор адамды өзін-өзі өлтіруге дейін жеткізу қылмысының қылмыстық-құқықтық сипаттамасының қысқаша мазмұнын ашып көрсетеді. Қазіргі уақытта бұл қылмыс түріне қатысты бірыңғай тұжырым не түсіндірме қылмыстық құқық аясында да, сот-тергеу практикасында да қалыптаспаған. Аталған тақырыптың өзектілігі қылмыстың адам өлтіруден ажырататын белгілерінен көрініс табады.

Кілтті сөздер: адамды өзін-өзі өлтіруге дейін жеткізу, қылмыс құрамы, адам өлтіру, қылмыстық жауапкершілік негіздері, қылмыс, қылмыстық саралау.

Қылмыстық-құқықтық қорғаудың объектісі болып табылатын адам өмірі ҚР Қылмыстық кодексінің бір тарауымен ғана қорғалмайды. Адам өміріне қарсы кез келген қылмыстың тікелей объектісі белгілі бір адамның өзіне тиесілі өмір сүру және өмірінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету құқығын жүзеге асыру аясында қалыптасатын қоғамдық қатынастардан тұрады. Қазақстан Республикасының заң жүйесінде адамның өмір сүруге құқығын қамтамасыз ететін әрі қорғайтын бірқатар нормативтік актілер бар. Олардың бастысы – 1995 жылдың 30 тамызында қабылданған Қазақстан Республикасының Конституциясы. Тиісінше, отандық заңнамдан бөлек, халықаралық құқық аясында қабылданған, Қазақстан ратификациялаған халықаралық шарттар да аз емес. Мәселен, БҰҰ Бас Ассамблеясының резолюциясымен қабылданған 1948 жылғы 10 желтоқсандағы №217 А (III) Адам құқықтарының жалпыға бірдей Декларациясында «Адам баласы үйелменінің барлық мүшелеріне тән қадір-қасиетін, құқықтарының теңдігі мен тартып алынбайтындығын тану, бостандық пен әділдіктің және жалпыға бірдей бейбітшіліктің негізі болып табылатынына назар аударатын, адам баласы зорлық-зомбылық пен қанауға қарсы көтеріліске мәжбүр болатын жағдайды тудырмау үшін, адам құқықтары заң билігімен қорғалуы керек екеніне назар аударатын, мүше-мемлекеттер Біріккен Ұлттар Ұйымымен ынтықтамаса отырып, адам құқықтары мен негізгі бостандықтары жалпыға бірдей құрметтеліп сақталуына ықпал жасауға міндеттенгендеріне назар аударатын, осы міндеттемелерді толыққанды жүзеге асыру жолында осы құқықтар мен бостандықтардың мән-мағынасы мен ерекшеліктерін ұғынып түсінудің маңызы зор екендігіне назар аударатын, Декларация нормаларын тани отырып, жоғарыда аталғандарды қамтамасыз етуді мақсат ретінде жария ете отырып Декларация нормаларын қабылдайды» делінген [1].

Аталған Декларацияның 3-бабында әр адамның өмір сүруге, бостандықта болуға және жеке басына қол сұғылмауына құқылы екендігі бекітілген. Ал Қазақстан Республикасының Конституциясының 15-бабында әркімнің өмір сүруге құқығына конституциялық деңгейде кепілдік берілген. [3]